



KULTURHISTORISK  
MUSEUM  
UNIVERSITETET  
I OSLO

Gårds-/ bruksnavn Strømme ytre	G.nr./ b.nr. 61/11
Kommune Kristiansand	Fylke Vest-Agder
Saksnavn Sukkevann	Kulturminnetype Natur – antatt hulvei
Saksnummer (KHM) 96/6423	Prosjektkode
Grunneier, adresse Kristiansand kommune	Tiltakshaver Kristiansand kommune Idrettskontoret
Tidsrom for utgravning 02.-03.04.1997	UTM-koordinater/ Kartdatum
A-nr.	C.nr.
ID nr. (Askeladden)	Negativnr. (KHM)
Rapport ved: Jan Henning Larsen	Dato: 10. april 2018
Saksbehandler: Jan Henning Larsen	Prosjektleder: Jan Henning Larsen

### SAMMENDRAG

Knyttet til realisering av reguleringsplan for områdene A-B-C - offentlige og industriområder Sentralidrettsanlegg Sukkevann i Randesund ble det foretatt undersøkelse av antatt hulvei på Strømme ytre i 1997.

Hulveisporene var antatt å ha sammenheng med bygdeborgen på Auglandsknuten på Strømme ytre.

Utgravningen viste at veifaret antagelig var en naturdannelse. Den østre delen syntes å være dypt nedskåret, men her viste det seg å være fjell under torv og humus.

### BAKGRUNNEN FOR UNDERSØKELSEN

Planen for området var behandlet av Universitetets Oldsaksamling i 1983 og stadfestet i 1986.

Ved befaring innen reguleringsområdet kartla Vest-Agder fylkeskommune den 22. april 1996 en hulvei og en mulig rest av veifar. I brev av 4. oktober 1996 søkte Kristiansand kommune Riksantikvaren om frigivelse av fornminnet da planen var godkjent, og det var vanskelig å flytte adkomstveien som vil berøre hulveien uten at det ble varig, skjemmende sår i landskapet. Byggherren påtok seg omkostningene ved

undersøkelse som helst måtte foretas høsten 1996 på grunn av fremdriften av anlegget.

I sin oversendelse til Riksantikvaren av 10. oktober 1996 viste Vest-Agder fylkeskommune til at Universitetets Oldsaksamling ikke hadde merknader til planen i 1983. Da det dreide seg om en løsrevet, lite stykke av et veifar ble det anbefalt at Riksantikvaren ga dispensasjon fra kulturminneloven med krav om arkeologisk undersøkelse. Også de mer diffuse sporene mot syd burde undersøkes.

Universitetets Oldsaksamling behandlet saken på møte i Fornminneutvalget 9. desember 1996 (sak F 113/96) og avga innstilling til Riksantikvaren i brev av 19. desember 1996. Det ble vedtatt å anbefale Riksantikvaren å gi dispensasjon med vilkår om arkeologiske undersøkelser da det dreide seg om et fragment av vei som var udatert, og hvor det var usikkert om det dreide seg om et fornminne. Videre var dette et synlig kulturminne som ikke var funnet under planregistreringen, og at det nå var vanskelig å endre planen.

Riksantikvaren fattet vedtak i brev av 21. januar 1997 og ga dispensasjon fra kulturminneloven med vilkår om at Universitetets Oldsaksamling foretok arkeologisk undersøkelse for å sikre nødvendig vitenskapelig dokumentasjonsmateriale.

#### DELTAGERE. VARIGHET

Etter avtale med tiltakshaver ble feltundersøkelsen foretatt den 2. og 3. april 1997 under ledelse av forsker Jan Henning Larsen. Arne Schau fra Norges Metallsøkerforening var innleid som feltleder I for å foreta søking etter metaller i de angivelige veisporene. Schau bistod også under de øvrige undersøkelsene.

#### PROBLEMSTILLINGER. METODIKK

Det er gjort inngående rede for problemstillinger og utgravningsmetodikk knyttet til hulveier i Universitetets Oldsaksamlings prosjektbeskrivelse av 9. desember 1996 (bilag i brev til Riksantikvaren av 19. desember 1996).

Et viktig mål er en god dokumentasjon av veifarene, noe som oppnås ved innmåling. Graving av profilsnitt gir også god dokumentasjon av målene og nedskjæringen i terrenget.

Veiens datering er den viktigste problemstillingen. Datering av kullrester i humuslag er for usikkert til at man kan basere seg på dette. Sikre konstruksjoner som er egnet for radiologisk datering, vil man bare få i myrområder hvor det kan være bevart trandlelag eller kavlebruer.

Det viste seg at anleggsdriften var skjedd svært nær den nordlige delen av kulturminnene. Her var det inngrep innen sikringssonen.



I området mellom nordre del av hulveien og åkeren i nord, hvor det ikke var påvist tydelige veispor ved fylkeskommunens registrering var det fylt ut sprengstein i det området hvor veien kan ha fortsatt. Området syd for hulveien og mot det antatte veifaret var planert ut og området tatt i bruk til veiformål.

Det sydligste området var urørt slik som ved den befaringen Universitetets Oldsaksamling foretok sammen med Riksantikvaren og Vest-Agder fylkeskommune 11. oktober 1996.

#### LOKALITETEN

Den mest synlige delen var en markert hulveilignende formasjon lengst i syd. Bergrygger forsterket inntrykket. «Hulveien» var 17 m lang med bredde i bunnen 0,5-1,9 m, største dybde 1 m.

70 m lenger syd ved foten av fjellknausen lå 7 steiner på rekke med flere steiner uten system i syd. Her var det et par steinrekker som forsterket hulveipreget, jfr. skisse ved Vest-Agder fylkeskommune. Den mulige veien var bare 0,1-0,2 m dyp.

#### UNDERSØKELSENE

##### **Registrering**

Ved gjennomgang av de registrerte sporene ble det konstatert at et mulig veifar var kuttet av en større steinblokk i syd og mulig våtmark i nord, noe som antydte at det kunne dreie seg om naturformasjoner.

##### **Søking med metalldetektor**

Arne Schau foretok et grundig søk av så vel det antatte veifaret som områdene rundt uten at det fremkom annet enn moderne gjenstander, særlig ståltråd.

##### **Graving av snitt med gravemaskin**

Det ble lagt en sjakt gjennom den tydeligste delen av det angivelige veisporet i syd. Veisporet var dannet ved fjellformasjon. Det var et inntil 0.5 m tykt lag med muld, humus og torv, men ingen lag som kunne knyttes til konstruksjon og bruk av veien.

Også i syd var det fjellet som dannet hulveipreget gjennom parallelle, oppstikkende N-S-gående naturlige fjellkanter med avstand 2,5 m over en strekning på 14 m. Bare deler av fjellkantene stakk opp over torven og ga inntrykk av at det dreide seg om parallelle steinrekker. De mulige fortsettelsen mot syd var sperret av en massiv steinblokk.

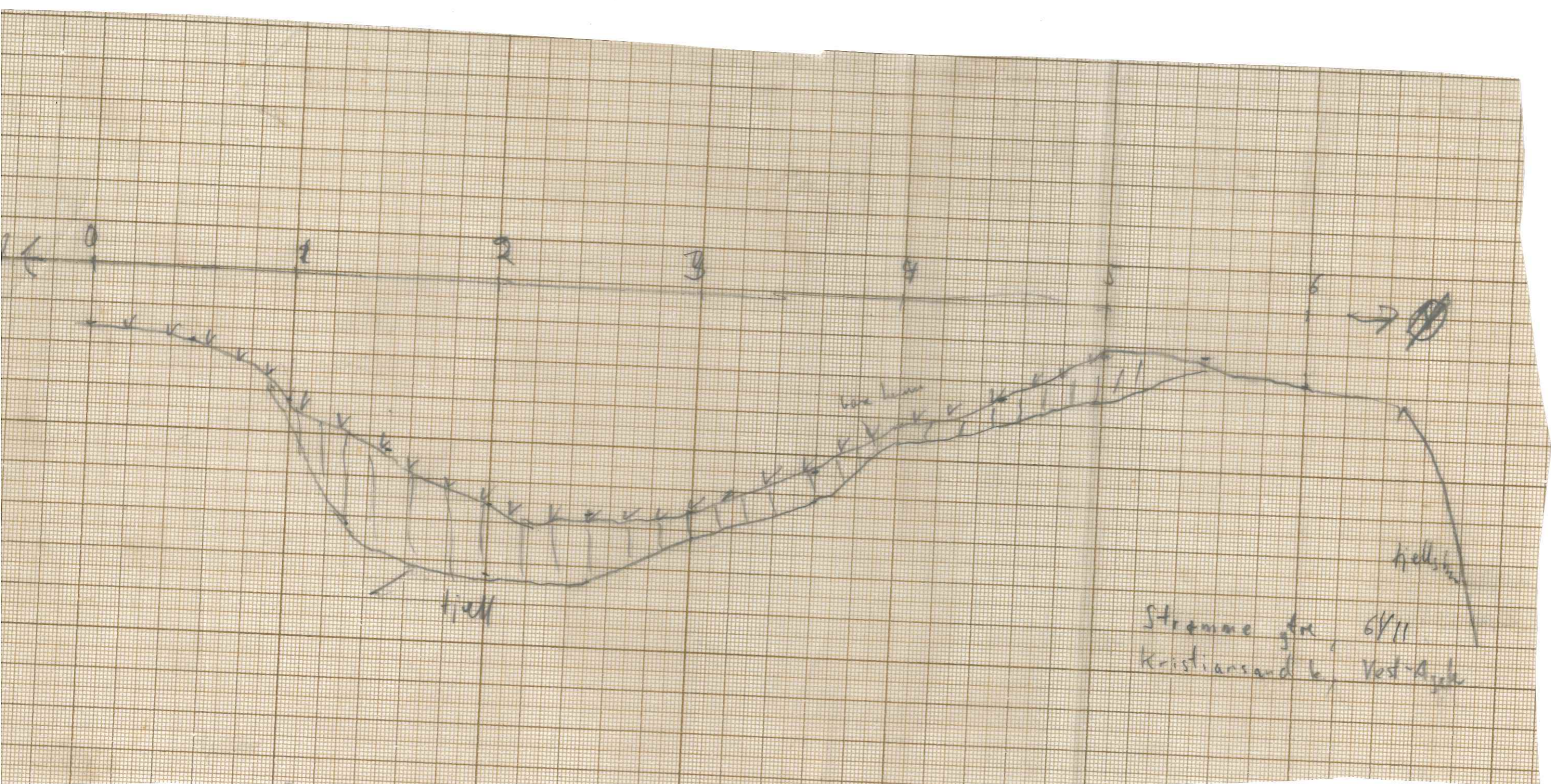
#### KONKLUSJON

De innsamlede dataene tydet entydig på at det dreide seg om naturlige formasjoner.

#### VEDLEGG

- 1, Skisse ved Vest-Agder fylkeskommune.
2. Profil gjennom den søndre delen av feltet.





Strømme gte, 6/11  
Kristiansand k, Vest-Agder